

כ"ז בכסלו תש"ף, 25.12.2019

גיליון מס' 690

פרשת מקץ

בין פרסום הנס לשלום

מאת הרב מאיר רובינשטיין, קיבוץ לביא

השבת נוציא בע"ה, שלושה ספרי תורה. בספר הראשון יקראו את פרשת השבוע, בספר השני, את הפסוקים השייכים לראש חודש ("וביום השבת"...) ובשלישי - את הקריאה של חנוכה. למה מקדימים את הקריאה של ראש חודש לזו של חנוכה? מפני הכלל של "תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם". את ההפטרה קוראים מתוך ספר זכריה "רְנִי וְשִׁמְחִי..." (זכריה ב-ד), והסיבה לבחירת הפטרה זו הוא מפני שמדובר בה על מנורת המקדש, וזהו ההקשר לחנוכה. ואם כך - נשאלת השאלה: למה אין מעדיפים את ההפטרה של שבת ראש חודש, מאותה סיבה שגרמה לנו להקדים את קריאת ראש חודש, לקריאה של חנוכה - תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם? תשובה לכך נותן בעל המשנה ברורה - הכלל של "תדיר ואינו תדיר, תדיר קודם" שייך לקביעת הסדר בין שני דברים שצריכים להתקיים, ורק צריך לקבוע מה קודם למה, אבל לגבי ההפטרה יש לדחות אחת מפני חברתה, ואז ישנו כלל אחר שקובע - פרסום הנס. אין להפסיד את פרסום הנס, ולכן ההפטרה של ראש חודש צריכה "להיכנע".

אולם נשאלת השאלה איזה נס מתפרסם בפסוקים הנקראים מתוך ספר זכריה? הרי סיפור נס חנוכה לא מסופר בהפטרה כלל, ובתחילת ההפטרה ישנה קריאה שהיא אפילו הפוכה לגמרי מהמסר של חנוכה - קריאה אל 'בת ציון' לשמוח בשיבת ה' לשכון בציון, ובהצטרפותם של גויים רבים לעם ישראל והפיכתם לחלק מעם ה': "רְנִי וְשִׁמְחִי בְּתַצִּיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ נְאֻם ה' וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֵלַי ה' בְּיוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעַם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וְיָדַעְתָּ כִּי ה' צְבָאוֹת שֶׁלַחְנִי אֶלֶיךָ (זכריה ב' י"ד, ט"ו) - כאן יש חיבור: " וְנִלְווּ... ". משמע שגם הגויים הרבים יהיו לה' לעם, וזהו מסר שונה מאד מסיפור החנוכה שבו דווקא החייץ וההבדלה מעם אחר (יוון) מודגשים.

בהמשך הנביא רואה בחזון מנורת זהב, ושואל מה משמעות החזון. התשובה לנביא היא: "וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְבַר ה' אֵל זָרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכַח כִּי אִם בְּרוּחִי אָמַר ה' צְבָאוֹת" (זכריה ד', ו'). ומבאר הרד"ק: "כמו שראית מעשה המנורה נעשה מאליו בלא אדם עורך את הנרות ומציק בהם את השמן, כן יעשה בנין הבית בלא כח אדם אלא ברוח האל יתברך וברצונו". המנהיג הפוליטי בתחילת תקופת בית שני - זרובבל - מקבל כאן מסר מאת ה'. הדרך לבניין הבית תהיה בעיקרה לא בחיל ובכח, אלא ברוח ה'.

אם כך, נשוב ונשאל: איזה פרסום נס חנוכה יש כאן? הרי בחנוכה היתה מלחמה של החשמונאים, וניצחונם הוא הנס הגדול (כפי שמדגיש המהר"ל מפראג), ואילו בנביא מדובר על "לא בחיל ולא בכח"?

אולי נוכל לומר שהבחירה בנבואה המדברת על נס של בניין בית מקדש בלי חיל וכח, היא קומה משלימה לזו נס חנוכה הרגיל והעצום, זה הידוע לנו. זו קומה של שלום ועירוב עמים אחרים בעם ישראל "וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים..." (זכריה ב', ט"ו). ניתן לראות את גדולת תורתנו בכך שגם כאשר ברור שיש ערך לאזכור והודאה על הנצחון

המלחמתי למען השגת עצמאות והסרת לחץ האויב מעלינו, אנחנו עדיין מעלים על נס גם את ה"לא בְּחִיל וְלֹא בְּכַח".

לאור הנ"ל דברי הרמב"ם בסוף הלכות חנוכה מקבלים תוספת משמעות. הגמרא (שבת כ"ג ע"ב) דנה באדם עני שאין לו אפשרות לקיים גם מצוות הדלקת נר שבת וגם הדלקת נר חנוכה, והגמרא מעדיפה את נר השבת מפני שנר השבת גורם לשלום – שלום בית. וכך מביא הרמב"ם הלכה זו: "היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו, גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר (משלי ג'): דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום." (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד).

כמה עומק ומשמעות יש בכך שהלכות חנוכה מסתיימות בהוראה לא להדליק נר חנוכה מפני השלום!

הרב מאיר רובינשטיין ואשתו זיוה חברי קיבוץ לביא, הורים לשבעה ילדים נשואים. מתוכם המישה גרים בקיבוצי הקיבוץ הדתי. הרב מאיר נולד וגדל בשוודיה. לאחר שנת הכשרה על בני עקיבא בלביא, יצא ללימודי ישיבה ולאחר מכן חזר לשוודיה וכיהן כרב שם. מאז 1984 הוא חבר לביא, עסק בחקלאות ובריכוז פנים. מאז הקמת ישיבת מעלה גלבוה לפני 27 שנה הוא עובד כר"מ בישיבה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il